

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

และศาสนพิธี

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. จัดพิธีกรรมและปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม ได้ถูกต้อง
๒. อธิบายประวัติ ความสำคัญ และการปฏิบัติตนในวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ถูกต้อง

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

วันมาฆบูชา

วันวิสาขบูชา

วันอัฐมีบูชา

วันอาสาฬหบูชา

วันเข้าพรรษา

วันออกพรรษา
และวันตักบาตรเทโวโรหณะ

วันธรรมสวนะ

- วันมาฆบูชาตรงกับวันเพ็ญเดือน ๓ ของทุกปี
- สมัยพุทธกาลมีเหตุการณ์ “จาตุรงคสันนิบาต” ณ เวฬุวันมหาวิหาร ในกรุงราชคฤห์

๑. พระสาวก ๑,๒๕๐ รูป มาประชุมกัน ล้วนเป็นพระอรหันต์ทั้งสิ้น

๒. พระสาวกทั้ง ๑,๒๕๐ รูป ได้รับเอหิภิกขุอุปสัมปทา คือ ได้รับการอุปสมบทจากพระพุทธเจ้า

๓. พระสาวกเหล่านั้น มาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย

๔. พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์

- พุทธศาสนิกชนประกอบพิธีตามประเพณี เช่น ทำบุญตักบาตร ฟังธรรม จดสวดและอบายมุข รักษาศีล ๘ บำเพ็ญประโยชน์ เวียนเทียน

- วันวิสาขบูชา ตรงกับวันเพ็ญเดือน ๖ ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ และ
วันปรินิพพานของพระพุทธเจ้า นับว่าเป็นเรื่องอัศจรรย์ที่เหตุการณ์ทั้ง ๓ เกิดขึ้นในวันเดียวกัน

ประสูติ

ตรัสรู้

ปรินิพพาน

- สมัยรัชกาลที่ ๒ มีการออกพระราชกำหนด เรียกว่า “พระราชกำหนดพิธีวิสาขบูชา” ห้ามมิให้มีการฆ่าสัตว์และเสพสุราเมรัย ๓ วัน คือ วันขึ้น ๑๔ ค่ำ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ และวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๖ ให้มีการทำบุญตักบาตร รักษาศีล เวียนเทียน เป็นต้น

- องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้วันวิสาขบูชาเป็น “วันสำคัญสากลของโลก” ที่มีความสำคัญต่อมนุษยชาติ โดยตระหนักว่า

- มีความสำคัญต่อพุทธศาสนิกชนทั่วโลก

- เป็นศาสนาที่เก่าแก่ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจตั้งแต่อดีตและสืบต่อไปในอนาคต

- พระพุทธเจ้าทรงสอนให้มีเมตตาธรรมและขันติธรรม ส่งผลให้เกิดสันติสุขในสังคม

- วันอัฐมีบูชา ตรงกับวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ หรือเดือน ๗ นับถัดจากวันวิสาขบูชาไป ๗ วัน เป็นวันคล้ายวันถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ เป็นวันสำคัญที่ระลึกถึงพระพุทธองค์

- มีการเทศน์เรื่องพุทธประวัติ เพื่อให้ผู้น้อมรำลึกถึงพระคุณและพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และซาบซึ้งในพระรัตนตรัย
- ประชาชนให้ความสนใจน้อยกว่าวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาวันอื่นๆ ส่วนใหญ่มีแต่พระสงฆ์เป็น ผู้จัดศาสนพิธี ซึ่งเป็นพิธีเล็กๆ
- สำหรับพุทธศาสนิกชน นิยมประกอบพิธีบูชา ณ ปุชนิยสถานต่างๆ และนิยมทำกันในตอนค่ำโดยปฏิบัติอย่างเดียวกับประกอบพิธีวิสาขบูชา จะต่างกันที่คำบูชาเท่านั้น

- วันอาสาฬหบูชา ตรงกับวันเพ็ญเดือน ๘ ถ้าปีใดมีอธิกมาส ก็เลื่อนไปเป็นเดือน ๘ หลัง

- เป็นวันที่พระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนา มีชื่อว่า ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร มีใจความสำคัญกล่าวถึง มัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลาง และอริยสัจ ๔
- เป็นวันที่พระสงฆ์เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก
- เป็นวันที่มีพระรัตนตรัยครบองค์ ๓ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์
- พุทธศาสนิกชน ควรบำเพ็ญกุศลตามธรรมเนียมประเพณีเช่นเดียวกันกับวันมาฆบูชา และวันวิสาขบูชา

- วันเข้าพรรษา ตรงกับวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถ้าปีใดมีอธิกมาส ก็เลื่อนเป็นวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ หลัง

- เป็นวันที่พระสงฆ์อธิษฐานว่า จะอยู่ประจำในอาวาสตลอด ๓ เดือน โดยไม่ไปแรมคืนในที่อื่น เรียกว่า **จำพรรษา**

- พุทธศาสนิกชนจะนิยมไปทำบุญเช่นเดียวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาวันอื่นๆ และมีการหล่อเทียนพรรษาเพื่อนำไปถวายให้แก่พระสงฆ์ที่วัด
- สมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงวางระเบียบให้จำพรรษาในฤดูฝน เพื่อให้พระภิกษุไปเหยียบข้าวกล้าของชาวบ้าน

วัตถุประสงคที่สำคัญ
ของวันเข้าพรรษา

๑. เพื่อให้พระสงฆ์ ได้มีเวลาศึกษาพระธรรมวินัยได้มากขึ้น
๒. เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้บำเพ็ญกุศล เช่น รักษาศีล ฟังธรรม เป็นต้น
๓. เพื่อให้ประชาชนนำบุตรหลานที่เป็นชายเข้ามาบวช เพื่อศึกษาธรรม

วันออกพรรษา และวันตักบาตรเทโวโรหณะ

- วันออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑

- เป็นวันที่พระสงฆ์อยู่จำพรรษาครบ ๓ เดือน และให้พระสงฆ์ว่ากล่าวตักเตือนกันได้ จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วันปวารณา” หรือ “มหาปวารณา”

- พุทธศาสนิกชนจะร่วมกันทำบุญตักบาตรครั้งใหญ่ เรียกว่า “ตักบาตรเทโวโรหณะ” หรือวันตักบาตรเทโว

- วันตักบาตรเทโวเป็นวันคล้ายวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จกลับลงจากเทวโลก หลังจากเสด็จไปโปรดพระมารดาในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ นิยมทำกันในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑

- วันธรรมสวนะ แปลว่า วันสำหรับฟังธรรม เรียกทั่วไปว่า **วันพระ** มีวันพระเล็กกับวันพระใหญ่

- **วันพระเล็ก** ได้แก่ วันขึ้น วันแรม ๘ ค่ำ

- **วันพระใหญ่** ได้แก่ วันขึ้น วันแรม ๑๔ หรือ ๑๕ ค่ำ

พุทธศาสนิกชนพึงปฏิบัติศาสนพิธี

- ตอนเช้า พระภิกษุ สามเณร และอุบาสก อุบาสิกา ประชุมกันที่พระอุโบสถ หรือศาลาการเปรียญ
- พระสงฆ์และฆราวาสทำวัตรสวดมนต์
- รับศีล ๕ หรือศีล ๘ จากพระสงฆ์
- พระธรรมกถึกขึ้นธรรมาสน์แสดงธรรม อุบาสก อุบาสิกา ตั้งใจฟังธรรมเทศนาด้วยความเคารพ และตั้งใจ
- เมื่อเทศนาจบ หัวหน้าอุบาสก อุบาสิกา นำกล่าวสาธุการ ๓ ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธี

วันธรรมสวนะที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

- ในฝ่ายสงฆ์ พระสงฆ์ได้มาประชุมกันฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
- เปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรได้แสดงธรรม
- ฝ่ายอุบาสก อุบาสิกา ได้เพิ่มพูนความศรัทธาในพระรัตนตรัย
- ชาวพุทธได้ฟังสิ่งที่ควรรับฟัง และทราบแนวทางนำไปปฏิบัติ
- สิ่งที่เคยฟังแล้ว ได้รู้ชัดแจ้งยิ่งขึ้น
- บรรเทาความสงสัยในบางเรื่องที่ตนไม่เข้าใจมานาน
- รู้สิ่งดีชั่ว มีความเห็นถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา
- ช่วยให้ชุมชนเป็นหนึ่งเดียว ได้พบปะกัน ช่วยเหลือกัน และมีความสามัคคี

การจัดโต๊ะหมู่บูชา

การจุดธูปเทียน

การอาราธนาศีล

การอาราธนาธรรม

การอาราธนาพระปริตร

การจัดโต๊ะหมู่บูชา คือ การจัดที่บูชาพระ แสดงความเคารพต่อพระพุทธรเจ้า ทำได้ ๒ ทาง

อามิสบูชา

บูชาด้วยสิ่งของ

ปฏิบัติบูชา

บูชาด้วยการปฏิบัติตนตามคำสอน

การจัดที่บูชาในศาสนาพืธี

- การจัดที่บูชา นิยมจัดเป็นโต๊ะหมู่บูชา เพื่อแสดงความเคารพต่อพระพุทธเจ้า โดยทั่วไปจะใช้โต๊ะหมู่ในการจัด แต่หากหาโต๊ะหมู่ไม่ได้ก็สามารถใช้โต๊ะหรือตั้งอะไรก็ได้ที่สมควรนำมาจัดโต๊ะหมู่บูชา

- การตั้งพระพุทธรูปบนโต๊ะหมู่บูชา นิยมตั้งให้หันพระพักตร์ไปทางเดียวกับพระสงฆ์ โดยพระสงฆ์จะนั่งทางเบื้องซ้ายของพระพุทธรูป เพื่อจะได้ถือว่าพระพุทธรูปเป็นประธาน มีเครื่องบูชา ได้แก่

ดอกไม้

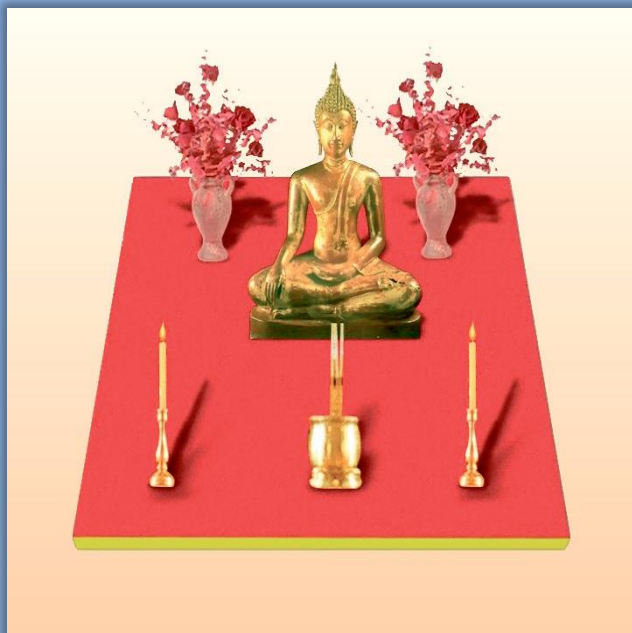
เทียน

ธูป

โต๊ะเดี่ยว

แจกัน ๒

เชิงเทียน ๒

กระถางรูป ๑

โต๊ะหมู่ ๔ แบบธรรมดา

เชิงเทียน ๖

แจกัน ๒

พานดอกไม้ ๒

กระถางธูป ๑

โต๊ะหมู่ ๕

แจกัน ๔

เชิงเทียน ๖ หรือ ๘

พานดอกไม้ ๕

กระถางธูป ๑

โต๊ะหมู่ ๗

แจกัน ๔

เชิงเทียน ๘ หรือ ๑๐

พานดอกไม้ ๕

กระถางธูป ๑

โต๊ะหมู่ ๙

แจกัน ๖

เชิงเทียน ๑๐ หรือ ๑๒

พานดอกไม้ ๗

กระถางธูป ๑

การจัดที่บูชาพระประจำบ้าน

การจัดที่บูชาพระที่บ้าน นิยมจัดตามสภาพของบ้านและฐานะของเจ้าบ้าน

บ้านขนาดเล็ก นิยมมีหิ้งพระติดข้างฝา

บ้านขนาดปานกลาง นิยมจัดเป็นโต๊ะเตี้ยบูชา

บ้านที่กว้างมาก นิยมจัดให้มีห้องพระประจำบ้าน

- การจุดธูปเทียนเป็นการเริ่มต้นประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เจ้าภาพควรที่จะเป็นผู้จุดเอง เว้นแต่มีการเชิญให้บุคคลอื่นมาเป็นประธานในพิธี ก็นิยมให้ประธานเป็นผู้จุด ถ้าในงานนั้นมีพิธีกร ก็ให้พิธีกรเป็นผู้เชิญเจ้าภาพ หรือเชิญประธานพิธีมาจุดธูปเทียน แล้วแต่กรณี

- จุดธูปเทียน เริ่มจุดจากทางขวามือของพระพุทธรูปก่อน แล้วจึงจุดเล่มทางซ้ายมือ ถ้ามีเทียนหลายคู่ นิยมจุดคู่บนก่อน แล้วเลื่อนมาจุดคู่ล่าง โดยเริ่มจุดจากเทียนเล่มขวามือของพระพุทธรูปเช่นเดียวกัน
- จุดธูป ถ้าธูปมีได้จุดน้ำมันเตรียมไว้ นิยมถอนธูปมาจุดกับเทียนชนวน ถ้าไม่มีเทียนชนวน ก็จุดกับไม้ขีดไฟ หรือเทียนก็ได้ ส่วนการปักธูปควรปักเรียงรายกระระยะพองาม เมื่อจุดธูปเทียนแล้วจึงเริ่มประกอบพิธีนั้นๆ

- **การอาราธนาศีล** หมายถึง การเชื่อเชิญพระให้ศีล ในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจึงมักเริ่มต้นด้วยการอาราธนาศีล เพื่อให้พระสงฆ์เตือนสติไม่ให้ทำชั่ว และรักษาศีล

คำอาราธนาศีล (คำอ่าน)

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสระเณนะ สะหะ ปญฺจะ สีลานิ ยาจามะ
ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสระเณนะ สะหะ ปญฺจะ สีลานิ ยาจามะ
ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสระเณนะ สะหะ ปญฺจะ สีลานิ ยาจามะ

- **ธรรม** คือ หลักคำสอนอันเป็นแนวทางให้ปฏิบัติแต่ความดี บำรุงจิตใจให้งดงาม เพื่อสร้างวินัยที่ดี การอาราธนาธรรม จึงหมายถึง การขอเชิญให้พระสงฆ์ได้กรุณาชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติความดีตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จะกระทำต่อจากการรับศีล

คำอาราธนาธรรม (คำอ่าน)

พรหมา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะติ
กัตถัญชลี อันธิวะรัง อะยาจะณะ
สันตีระ สัตตาปะระชักระชาติกา
เทเสตุ ธัมมัง อนุกัมปิมัง ปะชัง

- **ปริตร** แปลว่า คຸ່ມครองรักษา การอาราธนาพระปริตร จึงหมายถึง การเชื่อเชิญพระสงฆ์ให้สวดมนต์ในบทที่ว่าด้วยพระพุทธานุภาพของพระพุทธเจ้า เพื่อป้องกันภัยอันตรายและสร้างความเป็นสิริมงคล

คำอาราธนาพระปริตร (คำอ่าน)

วิปตติ ปะฏิพาหายะ	สัพพะสัมปัตติสีหิยา
สัพพะทุกขะวินาสายะ	ปริตตัง พรุถะ มังคะลัง
วิปตติ ปะฏิพาหายะ	สัพพะสัมปัตติสีหิยา
สัพพะภะยะวินาสายะ	ปริตตัง พรุถะ มังคะลัง
วิปตติ ปะฏิพาหายะ	สัพพะสัมปัตติสีหิยา
สัพพะโรคะวินาสายะ	ปริตตัง พรุถะ มังคะลัง

